

PRAVÝ STŘEDOVĚK (12. - 14. stol.)

5. Umění pravého středověku

Jestliže v první fázi středověku hrál důležitou roli sloh románský, bylo zde stále ještě jakési pojítko s antikou. Ano, říkali jsme si, že se v této době už lidé nechtěli vracet k polyteistickým motivům Řeků a Římanů, k lidskému osudu, který by měl být údajně nějak předurčen a změnit by se žádným způsobem nedal, nebo ke gladiátorským zápasům, které kdysi třísnily krví arénu římského Kolosea. Jenže přece jen byl název slohu odvozen od antického megaměsta Říma a stavitelé rádi na zkušenost řeckých či římských stavitelů navazovali.

Jakmile se však středověk zaběhl, umění si vytvořilo svůj vlastní ráz. Vždyť i název pro tuto kulturu zní podle ryze středověkého obyvatelstva, dokonce podle kmene, který měl římské impérium zničit. Ještě si vzpomínáte, jaký kmen vedl těžké a neúspěšné války s posledními vládci Říma, jenž se nacházel v období dominátu (tedy pozdního císařství)?

Byli to přece Gótové! A tak renesanční umělci pojmenovali kulturní období, které zahlédli za sebou, „gotikou“. Vám jistě moc dobře známý renesanční malíř Rafael Santi říká, že tímto názvem chtěl vyjádřit, jak je tento středověký sloh neantický. Vždyť Gótové byli barbaři, nepřátelé klasického starověku.

Jestliže tedy chceš vidět tu pravou středověkou stavbu, neďivej se už na románské baziliky a rotundy, což jsou často jen poupravené antické stavby, a podívej se na typickou stavbu gotiky. Je to katedrála, pnoucí se hodně do výšky, se svým typicky lomeným obloukem, vitrážovými okny, žebrovou klenbou či se svým typickým složitým opěrným systémem.

Právě gotika je tím stylem, který se pnul uprostřed bolestivého řevu lidí, jež prodělávali morovou nákazou. Právě tento francouzský sloh si vybral císař (a náš král český v jedné osobě) Karel IV., aby ho využil k rekonstrukci Prahy, která se měla stát centrem celé Svaté říše římské národa německého, v níž vládl. Vždyť právě pro jeden z hlavních znaků gotiky je Praha zvaná stověžatou matkou našich měst.

A tak i navzdory špinavé masce má středověk svůj styl, na který se budou chodit dívat i lidé moderní doby a ke kterému se budou vracet i pozdější spisovatelé. Copak nevíte, že právě zamilovaný děj hrbatého zvoníka Quasimoda a krásné cikánské tanečnice Esmeraldy se odehrává v největší katedrále světa, totiž v chrámu Notre-dame v Paříži? Celý romantismus, kam spadal i Viktor Hugo, autor tohoto proslulého díla, hledal svou inspiraci v období pravého středověku, tedy v gotice. Lidé 19. století už byli natolik znechuceni svou dobou, že se snažili alespoň v představách a snech utéci někam hodně daleko. Až tam, kde jejich společnost nenalezla údajně nic dobrého. A snad právě to je zaujalo. Jestliže jsme se na středověk dívali jako na dobu, kdy žili lidé vcelku primitivně a ve špině, někdo by snad použil až slovo „drsně“, nemůžeme této etapě upřít zajímavou kulturu. Možná je to právě jedna z mála věcí, která nás na tomto období láká a fascinuje. Vždyť středověk (ono meziobdobí antiky a renesance) skrývá neustále jakousi podivuhodnou atmosféru tajemství.